

Vergaderjaar 2022–2023

36 251

Initiatiefnota van de leden Michon-Derkzen en Haverkort over

Nr. 2

INITIATIEFNOTA

1. Inleiding

Oud en nieuw is een van de mooiste feesten van het jaar. We vieren dat er weer een jaar voorbij gevlogen is en kijken samen vooruit naar wat het nieuwe jaar ons brengen gaat. Dat mooie feest gaat voor de meesten van ons gepaard met de nodige tradities. Op oudjaarsavond tellen we, met een oliebol en glas bubbels in de hand, af naar twaalf uur. Als de klok dan twaalf slaat, kleurt vuurwerk de Nederlandse straten – volgens velen een mooie traditie. Dat hoort erbij.

Tegelijkertijd is ons oud-en-nieuw feest, door vuurwerk, vaak onveilig. Niet vanwege mensen die verantwoordelijk omgaan met vuurwerk, maar vanwege raddraaiers die illegaal vuurwerk kopen om hulpverleners lastig te vallen of om dingen kapot te maken. Om agenten en hulpverleners te beschermen tegen schandalige gedragingen tijdens de jaarwisseling, is het afsteken van onder andere knalvuurwerk en vuurpijlen inmiddels verboden.

We moeten af van de valse tegenstelling dat we een algeheel vuurwerkverbod nodig hebben om de uitwassen met vuurwerk tegen te gaan. Hoe meer je verbiedt, hoe meer je moet handhaven. Bovendien gaan mensen bij een geheel verbod waarschijnlijk nog vaker de grens over. Daaronder een groep die uitsluitend illegaal vuurwerk koopt en het afsteken daarvan als hoogtepunt van het jaar ziet. Die groep laat zich niet weerhouden door een landelijk verbod op consumentenvuurwerk ook dan zullen zij illegaal vuurwerk blijven afsteken. Eenmaal daar is de keuze ruim en zal er sneller voor vuurwerk worden gekozen dat illegaal is in Nederland. We moeten het probleem aanpakken: het gevaarlijke illegale vuurwerk dat leidt tot ongelukken en vandalisme en veelal bewust wordt ingezet door raddraaiers.

Ondanks de vergaande beperkingen van het legale vuurwerk blijft de opsporing van illegaal vuurwerk en het handhaven van de openbare orde voor- tijdens en na de jaarwisseling een hardnekkig probleem dat leidt tot veel incidenten. Zeker met Oud en Nieuw maar ook door het jaar heen, bij

rellen. Bij wedstrijden van betaald voetbalorganisaties ontstaan regelmatig onveilige situaties door illegaal vuurwerk. Zogenaamde supporters gooien illegaal vuurwerk naar een ander vak, spelers of de politie.

De politie verdient lof voor de wijze waarop ze illegaal vuurwerk opsporen en in beslag nemen, maar het is niet genoeg. Daarom moeten we illegaal vuurwerk hard aanpakken. Deze initiatiefnota voorziet in concrete voorstellen om dat te doen. Daarbij is het van belang in te zetten op een mix van preventieve en repressieve maatregelen. Illegaal vuurwerk moet zo vroeg mogelijk worden opgespoord, worden vernietigd en het verdienmodel van criminelen om illegaal vuurwerk te verhandelen moet effectief worden onderuitgehaald. Daarnaast is het van belang dat daders die met vuurwerk schade aanrichten aan goederen en vuurwerk ook inzetten om geweld te plegen, strenger en effectiever worden aangepakt.

2. Wat is illegaal vuurwerk?

Feitelijk is illegaal vuurwerk geen categorie an sich: het wordt slechts zo genoemd. We onderscheiden twee soorten vuurwerk: consumenten-vuurwerk en professioneel vuurwerk. Dat laatste vuurwerk is standaard illegaal voor consumenten. Alleen personen met een vuurwerkopleiding en bijbehorend certificaat mogen zulk vuurwerk hebben en afsteken, uiteraard onder strenge voorwaarden. Dat is met een reden, want professioneel vuurwerk is zwaar en gevaarlijk vuurwerk. Een cruciaal onderscheid met consumentenvuurwerk is bovendien dat het massa-explosief is. Gaat er één deel af dan gaat de hele partij af.

Op grond van de Pyrorichtlijn zijn er in totaal vier categorieën vuurwerk. Het consumentenvuurwerk en het professioneel vuurwerk zijn beide onderverdeeld in twee categorieën:

- Categorie F1: vuurwerk met zeer weinig gevaar, is ook binnenshuis te gebruiken (fop- en schertsvuurwerk);
- Categorie F2: vuurwerk met weinig gevaar (geschikt voor particulier gebruik);
- Categorie F3: vuurwerk met middelmatig gevaar (bestemd voor professioneel gebruik);
- Categorie F4: vuurwerk dat veel gevaar oplevert (bestemd voor professioneel gebruik).

Na de vuurwerkkramp in Enschede, in 2000, werd het Vuurwerkbesluit opgesteld. Dit Vuurwerkbesluit maakt onderscheid tussen consumenten- en professioneel vuurwerk en bevat regels voor het bezit en afsteken van vuurwerk voor zowel vuurwerkprofessionals als consumenten. Zo mogen consumenten alleen bepaalde typen vuurwerk afsteken tussen 31 december 18:00 uur en 1 januari 2:00 uur, zijn de verkoopdagen van (de meeste typen) vuurwerk beperkt tot eind december en mogen consumenten maximaal 25 kilogram consumentenvuurwerk per jaar vervoeren.

Vanaf december 2020 is niet alleen het vuurwerk in de categorieën F3 en F4 verboden voor consumenten, maar ook een deel van het vuurwerk in categorie F2, te weten vuurpijlen, knalvuurwerk en enkelschotsbuizen (single shots). Een deel van F2 mag worden verkocht aan consumenten, evenals het F1 vuurwerk; dit is de lichtste categorie en bevat bijvoorbeeld kleine siervuurwerkpotten en fonteinen, sterretjes, knalervten en trekrotjes.

Er wordt veel gecommuniceerd over vuurwerk. Het tijdelijke vuurwerkverbod, dat ingesteld was om hulpdiensten te ontlasten tijdens de coronacrisis, is tijdens de jaarwisseling van 2020–2021 breed uitgemeten in de media. Er werd daarnaast campagnemateriaal beschikbaar gesteld

voor het publiek maar ook voor bijvoorbeeld gemeenten. Het motto bij dat vuurwerkverbod was: «verknal het niet voor elkaar» en «verknal het niet voor jezelf». Daarnaast kwam er voor basisscholen het lespakket «VuurwerkVeilig», aangepast op het tijdelijke vuurwerkverbod. Via de sites van zowel de Rijksoverheid als van de politie wordt de informatie over vuurwerk en het vuurwerkverbod actueel gehouden.

De politie neemt als uitgangspunt dat grofweg al het vuurwerk dat niet in de legale verkoop of handel en binnen de toegestane verkoopdagen in Nederland wordt verkocht, illegaal is. Het gaat vooral om cobra's, strijkers, mortierbommen, Chinese rollen en (lawine)pijlen.

Tabel 1: Classificaties van typen vuurwerk

	Fop- en schertsuurwerk	In Nederland toegestaan oudejaarsvuurwerk	Zwaar illegaal vuurwerk	Overig illegaal vuurwerk
Sterretje(s)	X			
Kleine fontein	X			
Knetterballen/knetterlint	X			
Bengaals vuur/fakkel	X			
Overig fop- en schertsuurwerk	X			
(Losse) Cake		X		
Compound/samengesteld vuurwerk		X		
Grote fontein/vulkaan		X		
Mijn		X		
Grondbloem/grondtol/springtol		X		
Overig in Nederland toegestaan oudejaarsvuurwerk		X		
Cobra			X	
Lawinepijl			X	
Nitraten			X	
Mortierbom/shell			X	
Vlinderbom/toffee			X	
Flowerbed			X	
Strijker			X	
Losse single shot/thunder king				X
Rotjes/kanonslag/astronaut				X
Ratelband/Chinese rol				X
Vuurpijl				X
Romeinse kaars				X
Babypijltje(s)				X
Overig vuurwerk				X

Bron: Vuurwerkaankoop en -gebruik 2021-2022, VeiligheidNL.

3. Waarom is illegaal vuurwerk een probleem?

Illegaal vuurwerk is illegaal met een reden. Het gaat hier om vuurwerk dat óf professioneel vuurwerk is, of consumentenvuurwerk dat is verboden. Honderden mensen belanden jaarlijks op de eerste hulp, er is vandalisme en hulpverleners raken overbelast of worden aangevallen met vuurwerk.

Om ongelukken bij afstekers en omstanders zo veel mogelijk te voorkomen, wordt regelmatig bekeken welk vuurwerk geschikt is voor consumenten. Het is verboden om illegaal consumentenvuurwerk te kopen, af te steken en in bezit te hebben.

3.1. Illegaal vuurwerk en ondermijning

Voor criminelen is de verkoop en handel in illegaal vuurwerk een interessant en lucratief verdienmodel. Steeds vaker zien het Openbaar Ministerie en de politie dat criminele samenwerkingsverbanden zich bezighouden met de illegale import en handel in zwaar illegaal vuurwerk. Busjes rijden met synthetische drugs of hennepunten naar het buitenland rijden en komen na aflevering weer vol met illegaal vuurwerk terug. Gezien het massa-explosieve karakter verworpen die busjes bij een explosie tot een rijdende fragmentatiebom.

De partijen illegaal vuurwerk die verhandeld worden, zijn steeds groter en ook steeds waardevoller. Het OM constateert tevens steeds meer dwarsverbanden met andere vormen van georganiseerde misdaad¹. Vuurwerkhandelaren maken bijvoorbeeld gebruik van logistieke netwerken en contacten uit de drugscriminaliteit. Dat gaat hand in hand met een toename van het aantal geweldsincidenten en bedreigingen.

Het illegale vuurwerk is ook een wapen, dat wordt ingezet bij ram- en plofkraken en bij aanslagen. Het is veel eenvoudiger om zwaar illegaal vuurwerk voor een winkelpui te leggen dan een granaat. Het effect is nagenoeg hetzelfde. De politie en het OM moeten gezamenlijk extra inspanningen leveren door illegale vuurwerkhandel door criminele netwerken vroegtijdig actief te verstoren. Illegaal vuurwerk is een niet te onderschatten middel dat als wapen wordt ingezet door de georganiseerde drugscriminaliteit.

3.2. Opslag en inbeslagname van illegaal vuurwerk

In 2021 is 205 duizend kilo vuurwerk in beslag genomen.² Heel vaak ligt zwaar vuurwerk gewoon opgeslagen bij mensen thuis; in een schuurtje, op zolder of elders in huis. Dat is levensgevaarlijk, niet alleen voor de bewoners maar voor de hele buurt. Het is een potentiële bom.

Het zijn niet alleen criminelen die voor gevaar zorgen. Naïeve huisvaders en zonen slaan een doos illegaal vuurwerk op onder het bed of achter knieschotten. «Zo opgeslagen is het een «massa-explosief»; als er per ongeluk één afgaat, ontploft de gehele partij. Letterlijk levensgevaarlijk,» waarschuwt officier van justitie vuurwerk Karin Broere van het Functioneel Parket van het OM.³

¹ Dagblad van het Noorden, «OM: meer dwarsverbanden tussen illegaal vuurwerk en drugshandel», 1 december 2020, via <https://dvh.nl/binnenland/OM-meer-dwarsverbanden-tussen-illegaal-vuurwerk-en-drugshandel-26248372.html>.

² Kamerstukken 28 684, nr. 701, p. 7.

³ <https://magazines.openbaarministerie.nl/opportuun/2021/04/explosievendag-nfi>.

De politie treft regelmatig illegaal vuurwerk aan, waarna de Explosieven Ontruimingsdienst van Defensie (EOD) moet worden ingeschakeld om het vuurwerk af te voeren.

Aantallen in beslag genomen vuurwerk in kilogram¹

Jaarwisseling	In beslag genomen vuurwerk
2017–2018	40.000 kilogram
2018–2019	56.000 kilogram
2019–2020	61.000 kilogram
2020–2021	123.000 kilogram
2021–2022	205.000 kilogram

¹ Kamerstukken 35 386 nr. 8.

De aanpak van illegaal vuurwerk leidt in de hierboven genoemde jaren tot meer inbeslaggenomen vuurwerk. In de jaren met een tijdelijk vuurwerkverbod was die stijging groter.

Een aantal praktijkverhalen: in mei van 2022 werd, naar aanleiding van een lopend onderzoek naar zwaar vuurwerk, een man aangehouden die grote aantallen illegaal vuurwerk in bezit had⁴. Uit politieonderzoek bleek dat de man zich bezighield met handel in vuurwerk. Via Telegram bracht de verdachte het vuurwerk in de handel. De opslaglocatie die de man gebruikte werd doorzocht, waarna agenten een ruim 100 kg vuurwerk aantroffen – het meeste zwaar illegaal. Een vergelijkbare zaak speelde voor een 32-jarige man uit Oss, die voor het bezit van ruim 3.000 stuks zwaar vuurwerk, een werkstraf van 240 uur en een celstraf van bijna een jaar kreeg⁵. De man bestuurde op het moment van zijn arrestatie onder invloed een bestelwagen volgeladen met zwaar illegaal vuurwerk. Bij doorzoekingen de woning van de toenmalige vriendin van de man vond de politie ook een grote partij illegaal vuurwerk.

Tot op heden schrijft de politie geen boetes uit als er enkel minder dan 25 kilogram consumentenvuurwerk in de categorie F2 wordt aangetroffen.⁶

Het is lastig om de totale inzet van de politie bij de handhaving en opsporing van illegaal vuurwerk en voor de handhaving van de openbare orde in kaart te brengen. De politie heeft eerder een quick scan⁷ gedaan naar de kosten van een aantal politietaken. Hieruit blijkt dat de werklust van de politie vanwege illegaal vuurwerk gerelateerde incidenten in 2021 121 fte bedroeg. Behalve werklust die verband houdt met handhaving van het verbod en de opsporing van illegaal vuurwerk gaat het ook om de kosten van de afvoer en vernietiging na inbeslagname. De kosten voor de afvoer van illegaal vuurwerk vanaf de plaats delict door een externe vervoerder bedroegen in 2021 voor de politie zo'n € 900.000.

⁴ Politie, Zwaar vuurwerk aangetroffen in opslaglocatie, man uit Hoeven aangehouden, 4 mei 2022, via <https://www.politie.nl/nieuws/2022/mei/4/08-zwaar-vuurwerk-aangetroffen-in-opslaglocatie-man-uit-hoeven-aangehouden.html>.

⁵ Brabants Dagblad, Ossenaar (32) krijgt celstraf en behandeling voor opslag en vervoer zwaar illegaal vuurwerk in Heesch, 11 mei 2022, via: <https://www.bd.nl/oss-e-o/ossenaar-32-krijgt-celstraf-en-behandeling-voor-opslag-en-vervoer-zwaar-illegaal-vuurwerk-in-heesch~aca9aae9/>.

⁶ Rijksoverheid, «Wat zijn de straffen voor verboden vuurwerk?», via: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/vuurwerk/vraag-en-antwoord/wat-zijn-de-straffen-voor-verboden-vuurwerk>.

⁷ Politie, «Gespreksnotitie rondetafelgesprek Vuurwerk», 4 mei 2022.

3.3. Hulpverleners belaagd

Brandweer, politie, handhavers en andere hulpverleners zorgen voor de veiligheid van iedereen. Ze moeten ongehinderd hun werk kunnen doen. Toch zien we bij de jaarwisseling bijna standaard geweld tegen hulpverleners. Tijdens oud en nieuw en ook steeds vaker tijdens protesten en demonstraties worden ze extra vaak gewelddadig aangevallen door burgers. Vaak wordt hierbij gebruik gemaakt van (illegaal) vuurwerk.

Uit cijfers van het CBS bleek dat excessief geweld tegen politiemedewerkers door met name het gebruik van zwaar vuurwerk tijdens demonstraties fors toeneemt.⁸

Aantal geweldsincidenten met vuurwerk tegen politiemedewerkers

Jaartal	Aantal incidenten
2017	6
2018	16
2019	94
2020	49
2021	76

De politie vindt dit geweld tegen haar medewerkers, zeker met gevaarlijk illegaal vuurwerk, onacceptabel. Terecht! Agressie of geweld tegen medewerkers wordt niet getolereerd. Dit geldt voor iedereen die bij de politie werkt: agenten, rechercheurs, medewerkers van de meldkamer, baliemedewerkers en medewerkers van ondersteunende afdelingen. Voor de politiemensen die tijdens de jaarwisseling op straat werken heeft de politie bovendien geavanceerde gehoorbescherming aan moeten schaffen om tinnitus te voorkomen.

Behalve politiemedewerkers krijgen ook andere medewerkers met een publieke taak te maken met agressie en geweld, zoals ambulance- en brandweerpersoneel of personeel in het openbaar vervoer (zoals NS-conducteurs).

3.4. Letselschade door illegaal vuurwerk

In totaal zijn er tijdens de laatste jaarwisseling 773 vuurwerkslachtoffers behandeld op een Nederlandse SEH-afdeling of een huisartsenpost. Dit is een verdubbeling van het aantal letsels in vergelijking met vorig jaar.

Blijkens de cijfers vindt niet meer letsel plaats door illegaal vuurwerk. Echter wanneer iemand zich met letsel meldt bij de SEH dan zal hij zelf niet gaan melden dat het letsel door illegaal vuurwerk werd veroorzaakt. De vergelijking tussen letsels en afsteekmomenten van zwaar illegaal vuurwerk laat overduidelijk zien dat dit type vuurwerk veruit het grootste risico op letsel met zich meebracht. In veruit de meeste gevallen bleek dat zwaar.⁹

Indien er sprake was van zwaar letsel waarbij amputatie nodig was, werd dit, in lijn met vuurwerkongevallen in eerdere jaren, allemaal veroorzaakt door zwaar illegaal knalvuurwerk. Daarnaast veroorzaakt zwaar illegaal vuurwerk het merendeel van gehoorschade en fracturen – en ook een deel (19 procent) van het opgelopen oogletsel.

⁸ Politie, «Agressie en geweld tegen politie stabiel maar te hoog», 25 april 2022, via <https://www.politie.nl/nieuws/2022/april/25/cijfers-2021-agressie-en-geweld-tegen-politie-stabiel-maar-te-hoog.html>.

⁹ VeiligheidNL (2022), «Type vuurwerk en letsel».

De kosten van slachtoffers van een vuurwerkongeval tijdens de jaarwisseling 2021–2022, waarbij het slachtoffer een SEH-behandeling heeft gehad of in het ziekenhuis is opgenomen, bedragen € 2,6 miljoen. In de jaarwisseling 2020–2021, met het eerste vuurwerkverbod, was dit bedrag nog € 1,1 miljoen.

4. Huidige stand van zaken

Afgelopen jaren zijn er al diverse maatregelen getroffen om schade en overlast van consumentenvuurwerk terug te dringen, met als doel bij te dragen aan een veiligere jaarwisseling. Zo is in de afgelopen jaren door opsporingsinstanties succesvol opgetreden tegen de criminele handel in illegaal vuurwerk. Het aantal kilo's in beslag genomen illegaal vuurwerk stijgt hierdoor nog jaarlijks, zoals reeds in deze nota genoemd van 40.000 kilo in 2017 naar 205.000 kilo tijdens de meest recente jaarwisseling.

4.1. Juridisch kader

Het verbod op F3 en een deel F2 vuurwerk maakt dat illegaal vuurwerk uit het buitenland aantrekkelijker wordt. De Europese Pyrorichtlijn stelt kaders voor het in de handel brengen van vuurwerk. De Pyrorichtlijn stelt op dit moment echter geen maximum aan de lading kruit voor vuurwerk. Hierdoor is veel illegaal vuurwerk vergelijkbaar met munitie of nog zwaarder. Daarnaast publiceerde ILT in 2021 een rapport waarin aangegeven dat de CE-markering veelal niet juist is¹⁰. Artikel 39 en 40 van de Pyrorichtlijn biedt de gelegenheid de constatering van ILT voor heel de EU tot consequenties te laten leiden.

Het Vuurwerkbesluit stelt regels over het afsteken van professioneel en consumentenvuurwerk. Via de Wet Economische Delicten (WED) kunnen zware overtredingen van het vuurwerkbesluit worden bestempeld als zijnde «economische delicten», waaronder dit soort zware milieucriminaliteit. Te denken valt aan zeer grote partijen (een zogeheten handelsindicatie) of grootschalige handel. In veel gevallen kan er via de WED een hogere straf of sanctie opgelegd worden dan onder gewone wetgeving mogelijk was geweest. Ook stelt deze wet opsporingsdiensten in staat om voertuigen te controleren bij vermoedens van transport van illegale goederen, zoals illegaal vuurwerk.

Bij veroordeling van vuurwerkbedrijven of personen voor handel in illegaal (of professioneel) vuurwerk aan consumenten door bedrijven of individuen, biedt de WED ook mogelijkheden om bijkomende sancties op te leggen. Voorbeelden daarvan zijn het ontzeggen van het handelsrecht, waardoor iemand gedurende een aantal jaren niet in vuurwerk mag handelen, maar ook het intrekken van vergunningen en het compleet stilleggen van een onderneming. Daarnaast kan ook worden gedacht aan straffen zoals een meldplicht en een locatieverbod. Niet te achterhalen is of, en zo ja hoe vaak, deze bijkomende sancties in de praktijk daadwerkelijk worden opgelegd.

Vuurwerkgerelateerde misdrijven worden door het OM afgehandeld conform de Richtlijn voor strafvordering vuurwerkdelicten.¹¹ Deze richtlijn ziet op het voor handen hebben van illegaal vuurwerk of het zelf maken van illegaal vuurwerk.

¹⁰ Inspectie Leefomgeving en Transport, «CE-markering consumentenvuurwerk functioneert niet», via: <https://www.ilent.nl/actueel/nieuws/2021/09/30/ce-markering-consumentenvuurwerk-functioneert-niet>.

¹¹ <https://www.om.nl/onderwerpen/beleidsregels/richtlijnen-voor-strafvordering-resultaten/richtlijn-voor-strafvordering-vuurwerkdelicten-2020001>.

Andere vuurwerkgerelateerde misdrijven die worden gepleegd door het afsteken van illegaal vuurwerk, zoals vandalisme, brandstichting, maar ook mishandeling of geweld kunnen ook vallen onder de Wet Wapens en Munitie of algemene strafbepaling uit het Wetboek van Strafrecht, bijvoorbeeld vernieling.

4.2. Preventief fouilleren op vuurwerk

Illegaal vuurwerk is, zoals hierboven reeds genoemd, verboden op basis van de Wet economische delicten. De afgelopen jaren is meermaals voorgesteld om illegaal vuurwerk onder de Wet Wapens en Munitie (WWM) te laten vallen. Dat voorstel klinkt logisch, maar het is niet effectiever. De strafmaat vanuit de WED is namelijk hoger en ook de bevoegdheden die uit de WED voortkomen zijn uitgebreider. De enige uitzondering hierop is het preventief fouilleren op zwaar vuurwerk.

De motie van Dam¹² riep de regering op om, in het bijzonder ten aanzien van zwaar illegaal vuurwerk, preventief fouilleren mogelijk te maken. Hoewel de toenmalige Minister van Justitie en Veiligheid eerder concludeerde dat er onvoldoende wettelijke basis was om preventief fouilleren in te zetten ten behoeve van zwaar illegaal vuurwerk, stelde hij later dat vuurwerk in bepaalde gevallen kan worden aangemerkt als wapen in de zin van de Wet wapens en munitie.

Dit is het geval wanneer het gaat om voorwerpen bestemd voor het raken van personen of zaken door vuur of door middel van een explosie of ontploffing (artikel 2, lid 1 onder Categorie II sub 7, Wet Wapens en Munitie), of om voorwerpen waarvan, gelet op de omstandigheden waaronder zij worden aangetroffen, redelijkerwijs kan worden aangenomen dat zij zijn bestemd om letsel of schade aan personen toe te brengen of te dreigen en die niet onder een van de andere categorieën vallen (idem Categorie IV sub 7 WWM)¹³.

Om preventief te mogen fouilleren op vuurwerk moet er voorts iets bekend zijn over de bestemming van het vuurwerk. Te denken valt aan concrete signalen zoals een oproep tot rellen via sociale media of chatgroepen, waarbij het aannemelijk is dat zwaar illegaal vuurwerk als wapen ingezet zal worden. Of aan een situatie waar het tijdens voorgaande dagen of weekenden onrustig is geweest, waarbij vuurwerk al is gebruikt als wapen en waarbij het aannemelijk is dat dit zich zal herhalen.

Tegelijkertijd heeft en had de regering reserves bij het onderbrengen van zwaar illegaal vuurwerk in de Wet wapens en munitie. Het zou namelijk impliceren dat zwaar illegaal vuurwerk niet langer onder de Wet Economische Delicten (WED) kan vallen, waardoor er pas bij een verdenking opsporingsbevoegdheden kunnen worden aangewend. Daarnaast doorkruist het toevoegen van deze bevoegdheid het doel van de WED, waardoor de proportionaliteit van die wet gaat wankelen.

Concluderend geeft de Wet Wapens en Munitie onvoldoende meerwaarde. De reden om deze wet van toepassing te verklaren op illegaal vuurwerk, namelijk preventief fouilleren, kan ook op een andere wijze worden bereikt. Als daar aanleiding toe is kan immers door het bevoegd gezag een gebied als veiligheidsrisicogebied aangewezen worden. In dat gebied mag de politie dan vervolgens preventief fouilleren,

¹² Kamerstukken 28 684, nr. 599.

¹³ Kamerstukken 28 684, nr. 664.

ook op zwaar vuurwerk. Burgemeesters hebben aangegeven hiermee voldoende uit de voeten te kunnen om preventief fouilleren toe te staan.

4.3. Samenwerking met het buitenland

De politie heeft al voor het afkondigen van de tijdelijke vuurwerkverboden intensief ingezet op het opsporen van handel in illegaal vuurwerk vanuit het buitenland en in Nederland. Meer dan voorheen wordt informatie gestuurd onderzoek gedaan op versleutelde berichtenservices en (andere) sociale media. Specifiek rond de jaarwisseling wordt er in de grensstreek met België door de politie op vervoer van illegaal vuurwerk gecontroleerd.

Met onze buurlanden wordt samengewerkt om illegaal gebruik van vuurwerk tegen te gaan. De gezamenlijke onderzoeken lopen via bilaterale afspraken met buurlanden of via Joint Investigation Teams (JIT), waarin regiokorpsen in de grensregio's samenwerken om toezichts- en opsporingsacties uit te voeren. Deze samenwerking geeft de Nederlandse politie meer slagkracht in het aanpakken van de handel in illegaal vuurwerk.

Uit die samenwerking is ook (onder andere) de invoering van de Pyro-pass (2020) voortgekomen, om te bewerkstelligen dat professioneel vuurwerk alleen verkocht kan worden aan gecertificeerde professionals die beschikken over het juiste document. Het idee van de Pyro-pass is mede tot stand gekomen in samenwerking met de vuurwerkbranche.

Er is doorgaans geen zicht op de totale hoeveelheid vuurwerk die in het buitenland is gekocht. Het is ook niet bekend welk aandeel van het vuurwerk gekocht in het buitenland illegaal is Nederland.

Cijfers OM over inbeslaggenomen vuurwerk

Jaartal	Aantal inbeslaggenomen vuurwerk (in kg)
2019	61.429
2020	122.815
2021	205.904

4.4. Geweld tegen hulpverleners

In de Tweede Kamer is reeds het wetsvoorstel uitbreiding taakstrafverbod behandeld. Die wet breidt in het Wetboek van Strafrecht het huidige taakstrafverbod voor ernstige geweld- en zedendelicten uit naar elke vorm van fysiek geweld tegen personen met een publieke taak in het kader van de handhaving van de orde of veiligheid, zoals politieagenten, brandweerlieden en andere hulpverleners. Dit wetsvoorstel is een goede stap om te laten zien dat geweld tegen hulpverleners niet door de beugel kan. Op dit moment is het wetsvoorstel aanhangig in de Eerste Kamer.

Voor het OM is agressie of geweld tegen hulpverleners, zoals brandweer of politie, een zeer zwaar delict. Naast het taakstrafverbod heeft het Openbaar Ministerie in haar vervolgingsbeleid opgenomen dat er een straf van +200% zal worden geëist door de officier van justitie in geval van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak en andere functionarissen die werkzaam zijn in het publieke domein. Het is helaas thans onduidelijk of deze richtlijn in de praktijk wordt nageleefd en of de richtlijn er inderdaad toe leidt dat er straffen van +200% worden geëist. Onderzoek van het WODC naar een soortgelijke richtlijn liet zien dat het

OM voor seksueel misbruik in 49 procent van deze zaken een straf eist die lager is dan de bandbreedte volgens de richtlijn.¹⁴

Tot slot werd op 31 maart 2021 het startschot gegeven voor de Taskforce Onze hulpverleners veilig. De Taskforce heeft, in samenspraak met de politie, boa's en brandweer, een actieprogramma opgesteld met als doel geweld en mishandeling van hulpverleners terug te dringen en Nederlanders ervan te doordringen dat nooit en te nimmer agressief gedrag richting hulpverleners geaccepteerd mag worden.

5. Financiële consequenties

De financiële gevolgen van de voorstellen zijn afhankelijk van de wijze waarop de voorstellen worden overgenomen en ingevuld. De kosten zijn derhalve nog niet bekend. Het effectiever aanpakken van illegaal vuurwerk vraagt mogelijk om een – naar het inzicht van de initiatiefnemers – bescheiden bijdrage vanuit de bestaande budgetten in de begroting Justitie en Veiligheid. Het gros van de voorgestelde maatregelen vergen in principe geen (extra) structurele middelen.

6. Het concrete plan

Om te voorkomen dat illegaal vuurwerk ons land binnenkomt en om onze agenten en hulpverleners beter te beschermen en om te voorkomen dat in wijken door de opslag van en handel in illegaal vuurwerk levensgevaarlijke situaties ontstaan, is meer inzet vereist. Van alle partijen. Er moeten meer preventieve, maar ook meer repressieve maatregelen worden genomen. De indieners willen dat het Ministerie van J&V en I&W aan de slag gaan met de volgende punten, in samenspraak met de gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie, Halt, de ILT en Douane.

A) VOORKOMEN DAT ILLEGAAL VUURWERK NEDERLAND BINNENKOMT

1. Illegaal vuurwerk maakt integraal onderdeel uit van de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Daarmee wordt illegaal vuurwerk onderdeel van de internationale onderzoeken naar georganiseerde (drugs)criminaliteit, waar dit kabinet extra budget voor heeft vrijgemaakt.
2. In een taskforce van Nederland, Duitsland en België worden nadere en striktere afspraken gemaakt om te voorkomen dat Nederlandse consumenten vuurwerk inkopen dat in Nederland illegaal is, naar analogie van de Pyro-pass voor kopers van professioneel vuurwerk.
3. De Europese Pyrorichtlijn wordt aangepast. Nederland moet het initiatief nemen om het gesprek te voeren in Europa om op twee punten aanpassingen te bereiken; een maximumgewicht kruit en de juiste CE-markering.
4. De postpakketbedrijven die hun verantwoordelijkheid niet nemen voor het treffen van adequate maatregelen om vuurwerkpakketten te onderscheppen, bijvoorbeeld middels effectieve inzet van honden, worden met een bestuurlijke maatregelen gesanctioneerd.

¹⁴ WODC, «Straffen voor seksueel misbruik minderjarigen vaak lager dan richtlijnen», via <https://www.wodc.nl/actueel/nieuws/2022/02/17/straffen-voor-seksueel-misbruik-minderjarigen-vaak-lager-dan-richtlijnen>.

B) VOORKOMEN DAT ILLEGAAL VUURWERK IN NEDERLAND WORDT AFGESTOKEN

5. Er komt een landelijke vuurwerk-inleverdag, waarbij mensen straffeloos hun illegale vuurwerk kunnen achterlaten bij de gemeente, analoog aan de lokale wapeninleverdag.
6. De Wet Sluitingsbevoegdheid burgemeester ter handhaving van de openbare orde wordt van toepassing bij vondsten van grote hoeveelheden illegaal vuurwerk in woonwijken. De burgemeester krijgt de bevoegdheid om een woning te sluiten, zoals de burgemeester nu al heeft bij drugspanden.
7. Nederland is een veiligheidsrisicogebied op 31 december en 1 januari, met als argument dat er een ernstige vrees is voor de versterking van de openbare orde. Hierdoor kan de politie op deze dagen in heel Nederland preventief fouilleren om illegaal vuurwerk op te sporen.
8. Online verkoop van illegaal vuurwerk is illegale content. De Digital Services Act geeft aan bedrijven, zoals sociale media, de verantwoordelijkheid om illegale content te verwijderen.
9. De KNVB en de Betaald Voetbal Organisaties spreken af hoe zij illegaal vuurwerk uit de stadions weren. De KNVB legt sancties op aan de club die deze afspraken niet nakomt.

C) HARDER STRAFFEN EN SCHADE VERHALEN BIJ BEZIT / AFSTEKEN ILLEGAAL VUURWERK

10. Daders van alle vuurwerkdelicten moeten verplicht een afdracht doen van € 500 voor een op te richten fonds, waardoor de overheid de schade van illegaal vuurwerk in de publieke ruimte beter kan verhalen. Bij minderjarige daders zijn de ouders verplicht deze afdracht te doen. Dit staat los van de reeds bestaande mogelijkheden om de daadwerkelijke schade te verhalen op de dader via een civiele zaak.
11. Het Openbaar Ministerie evalueert de Richtlijn voor strafvordering vuurwerkdelicten met prioriteit voor verhoging van de strafeisen bij recidivisten en verhoging van de strafeis bij de opslag van een grote hoeveelheid (>50 kg) illegaal vuurwerk.
12. De politie schrijft altijd boetes uit bij ontdekking van opslag van illegaal consumentenvuurwerk, in de categorieën F2, F3 en F4, ook onder de 25 kilo. De kosten voor het verwijderen van het vuurwerk door de Explosieve Opruimingsdienst worden verhaald.
13. Bezit van illegaal vuurwerk tijdens een demonstratie of voetbalwedstrijd is vanwege de gevaarstelling een strafverzwarende omstandigheid, waarvoor de strafeis moet worden verdubbeld.

Michon-Derkzen
Haverkort